

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska,
Rolnictwa i Zagospodarowania
Przestrzennego**

Warszawa, dnia 23 listopada 2010 r.

**Zarząd
ELEWARR Sp. z o.o.**

KSR-4101-01-02/2010
P/10/108

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli - Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego przeprowadziła w Centrali ELEWARR Sp. z o.o. w Warszawie kontrolę *Funkcjonowanie ELEWARR Sp. z o.o.*, zwanej dalej „Spółką”. Celem kontroli była ocena sytuacji finansowej Spółki oraz ocena gospodarowania jej majątkiem. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2008 r. do 30 czerwca 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi Spółki niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, ELEWARR Sp. z o.o. w kontrolowanym zakresie.

1. W okresie objętym kontrolą pogorszyła się sytuacja finansowa Spółki. Rentowność kapitału własnego Spółki, aktywów oraz sprzedaży, która na koniec 2007 r. kształtowała się na poziomie około 3,5%, obniżyła się do poziomu około 0,3% na koniec 2009 r. Z prowadzonej działalności uzyskiwano zysk, który był osiągany głównie dzięki działaniom niezwiązanym bezpośrednio z podstawową działalnością operacyjną, tj. obrotem zbożem i jego przechowywaniem.

Pogarszanie się sytuacji finansowej Spółki (w której 100% udziałów posiadała Agencja Rynku Rolnego) związane było również z faktem, iż Spółka nie mogła korzystać ze środków Unii Europejskiej, co utrudniało jej rozwój oraz konkurowanie z firmami przechowalniczymi i prowadzącymi obrót zbożem, które z tego wsparcia korzystały. Fundusze

Unii Europejskiej programowo kierowane są bowiem do mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, a za takie nie mogą być uznane przedsiębiorstwa, jeżeli 25% lub więcej kapitału lub praw głosu, jest kontrolowane bezpośrednio lub pośrednio, łącznie lub indywidualnie, przez jeden lub więcej organów publicznych¹.

W 2008 r. Spółka osiągnęła zysk w wysokości 727,3 tys. zł. W porównaniu z 2007 r. nastąpił jednak jego spadek o 5.631,4 tys. zł, tj. o 88,6%. Na podstawowej działalności operacyjnej wykazano zysk w wysokości 3.761,9 tys. zł, osiągnięty przede wszystkim poprzez likwidację nagród jubileuszowych i rozwiązanie rezerwy na te świadczenia w kwocie 3.041,5 tys. zł.

W 2009 r. Spółka osiągnęła zysk w wysokości 527,8 tys. zł, który był niższy od zysku w 2008 r. o 27,4%. Na podstawowej działalności operacyjnej poniesiono stratę w wysokości 3.467,9 tys. zł, a osiągnięcie zysku przez Spółkę było możliwe dzięki uzyskaniu przychodów w wysokości 5.403,5 tys. zł z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących wartość zapasów.

W I półroczu 2010 r. Spółka wykazała zysk w wysokości 1.019,5 tys. zł, osiągnięty przede wszystkim dzięki dywidendzie w kwocie 3.000 tys. zł z tytułu posiadanych akcji w spółce zależnej. Podstawowa działalność operacyjna przyniosła stratę w wysokości 3.070,6 tys. zł.

W 2008 r., w porównaniu z 2007 r., nastąpił spadek przychodów ogółem² Spółki z 191.030,9 tys. zł do 130.635,7 tys. zł, tj. o 31,6%. Zmalały również przychody operacyjne z 190.205,3 tys. zł do 127.012,6 tys. zł, tj. o 33,2%. Spadek przychodów wynikał przede wszystkim ze spadku sprzedaży zbóż i rzepaku z 176,2 tys. ton w 2007 r. do 86,2 tys. ton w 2008 r., tj. o 51,1%, przy nieznacznym obniżeniu skupu zbóż i rzepaku z 208,9 tys. ton do 200,7 tys. ton, tj. o 3,9%. Główną przyczyną zmniejszenia sprzedaży był odnotowany w II połowie 2008 r. spadek cen zbóż³.

W 2008 r., w porównaniu z 2007 r., nastąpiło zmniejszenie kosztów ogółem⁴ z 183.157 tys. zł do 129.999,1 tys. zł, tj. o 29%. Koszty operacyjne zmniejszyły się w podobnym stopniu z 182.195,8 tys. zł do 128.337,2 tys. zł. Przyczyną obniżenia kosztów było przedstawione powyżej zmniejszenie sprzedaży zbóż i rzepaku.

W 2009 r., w porównaniu z 2008 r., nastąpił wzrost przychodów ogółem Spółki, z 130.635,7 tys. zł do 186.092 tys. zł, tj. o 42,5%. Wzrosły również przychody operacyjne z 127.012,6 tys. zł do 185.102,8 tys. zł, tj. o 45,7%. Było to wynikiem wzrostu sprzedaży zbóż i rzepaku o 144,7 tys. ton, tj. o 167,9% w porównaniu z 2008 r. Skup zbóż i rzepaku był jednak o 90 tys. ton, tj. o 44,8%, mniejszy niż w poprzednim roku.

¹ Zalecenie Komisji z dnia 6 maja 2003 r. *dotyczące definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich* (Dz. U. UE L 124 z 20 maja 2003 r., s. 36-41) (wersja angielska: www.eur-lex.europa.eu).

² Przychody ogółem obejmują: przychody operacyjne (przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz pozostałe przychody operacyjne); przychody finansowe; zyski nadzwyczajne.

³ Według danych GUS, np. cena pszenicy obniżyła się w II połowie 2008 r. z 804,1 zł/t w czerwcu do 470,6 zł/t w grudniu, cena żyta z 689,7 zł/t do 355,5 zł/t, a cena jęczmienia z 757,1 zł/t do 495,7 zł/t.

⁴ Koszty ogółem obejmują: koszty operacyjne (koszty działalności operacyjnej oraz pozostałe koszty operacyjne); koszty finansowe; straty nadzwyczajne.

Wzrostowi przychodów w 2009 r. towarzyszył wzrost ponoszonych przez Spółkę kosztów. I tak, koszty ogółem zwiększyły się z 129.999,1 tys. zł do 184.489,8 tys. zł, tj. o 41,9%, a koszty operacyjne z 128.337,2 tys. zł do 183.525 tys. zł, tj. o 43%. Wzrost kosztów związany był głównie z przedstawionym powyżej wzrostem sprzedaży zbóż i rzepaku.

Przychody Spółki w I półroczu 2010 r. wyniosły 60.878 tys. zł, a przychody operacyjne 56.903,5 tys. zł. Koszty ogółem wyniosły w tym okresie 59.634 tys. zł, a koszty operacyjne 59.631,8 tys. zł.

Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek na koniec 2008 r. wynosiły 66.801,9 tys. zł. Spółka w 2008 r. korzystała z kredytu obrotowego rewolwingowego w kwocie 100 mln zł na sfinansowanie zakupów zbóż, który został wykorzystany w kwocie 67.653,9 tys. zł i w całości spłacony w I kwartale 2009 r. Na koniec 2009 r. i I połowy 2010 r. Spółka nie posiadała zobowiązań krótkoterminowych z tytułu kredytów i pożyczek. Na sfinansowanie zakupu zbóż ze zbiorów 2009 r. Spółka nie zaciągała kredytów bankowych.

2. Zainicjowana przez Zarząd i przeprowadzona w 2008 r. restrukturyzacja Spółki ograniczyła koszty jej funkcjonowania.

W wyniku restrukturyzacji, poprzedzonej analizami, zmniejszono liczbę oddziałów Spółki z 11 do 4. Redukcja zatrudnienia o 101 pracowników, tj. o około 30%, spowodowała zmniejszenie o 4.800 tys. zł kosztów wynagrodzeń i pochodnych. Wynagrodzenie przypadające na etat zmniejszyło się o około 8%. Zaprzestano też, na przełomie 2008 i 2009 r., prowadzenia nierentownej działalności produkcyjnej w młynie i kaszarni w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz w młynie w Mierkowie⁵. Podejmowane przez Zarząd działania mające na celu sprzedaż majątku przetwórczego Spółki nie przyniosły oczekiwanych rezultatów, z uwagi na brak ofert. Wyłączone z produkcji mienie zostało w sposób właściwy zabezpieczone przed kradzieżą oraz zniszczeniem. Miesięczny koszt dozoru tego mienia wynosi około 9 tys. zł.

3. Nie powiodła się zainicjowana przez Zarząd w 2008 r. koncepcja przekształceń własnościowych Spółki.

W maju 2008 r. Zarząd Spółki zlecił kancelarii prawniczej, świadczącej kompleksowe usługi prawne na rzecz Spółki, opracowanie założeń przekształceń własnościowych. Koszt opracowania wyniósł 61,1 tys. zł brutto. W ramach przekształceń własnościowych przewidziano zmianę spółki z o.o. w spółkę akcyjną, zmniejszenie udziału Agencji Rynku Rolnego w kapitale zakładowym spółki akcyjnej do 20%, objęcie pozostałych akcji przez dużych inwestorów finansowych (20%-30%) oraz przez rolników indywidualnych i grupy producentów rolnych (50%-60%). Zamierzenia prywatyzacyjne zostały omówione na posiedzeniu Rady Nadzorczej Spółki w dniu 10 lipca 2008 r. oraz przekazane Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Z uwagi na brak stosownych przepisów prawa, m. in. dotyczących zbywania akcji i udziałów przez Agencję Rynku Rolnego, a także brak decyzji Rady Nadzorczej, zgromadzenia Wspólników oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Zarząd

⁵ W 2008 r. na produkcji mąki i kasz Spółka poniosła stratę w wysokości 2.304,9 tys. zł.

Spółki nie podjął dalszych działań zmierzających do realizacji koncepcji przekształceń własnościowych.

4. Mimo że w toku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w gospodarowaniu majątkiem trwałym Spółki, to jednak zwrócenia uwagi wymaga fakt, iż majątek ten ulegał dekapitalizacji. Wartość rzeczowych aktywów trwałych zmniejszyła się z 96.164,5 tys. zł (według stanu na koniec 2007 r.) do 83.549,5 tys. zł (według stanu na koniec 2009 r.), tj. o 12.615 tys. zł (o 13,1%). Na koniec grudnia 2009 r. stopień zużycia środków trwałych wynosił 53,4%, w tym stopień zużycia maszyn i urządzeń 74,6%. W ograniczonym stopniu prowadzono inwestycje i remonty. Nakłady na inwestycje i remonty wyniosły w latach 2008-2009 łącznie 4.555,1 tys. zł, podczas gdy odpisy amortyzacyjne wyniosły w tym okresie 15.009,6 tys. zł (w 2007 r. na inwestycje i remonty wydatkowano łącznie 7.886 tys. zł).

5. W okresie objętym kontrolą, elewatory i magazyny Spółki o łącznej pojemności prawie 650 tys. ton były wykorzystane w około 50%. Głównymi przyczynami niepełnego wykorzystania potencjału przechowalniczego były: malejący skup zbóż przeznaczonych do obrotu handlowego, sprzedaż rezerw państwowych zbóż przez Agencję Rezerw Materiałowych oraz brak skupu interwencyjnego. Podejmowane działania w celu pełniejszego wykorzystania potencjału przechowalniczego nie przyniosły oczekiwanych rezultatów.

6. Najwyższa Izba Kontroli nie podziela stanowiska wyrażonego w wyjaśnieniach Zarządu Spółki i Przewodniczącego Rady Nadzorczej, iż do Spółki nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 3 marca 2000 r. *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*⁶. Zgodnie z art. 1 pkt 2 ww. ustawy, ma ona zastosowanie do państwowych jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną, które nie są jednocześnie podmiotami, o których mowa w pkt 8, 9 i 11, oraz nie są szkołami wyższymi. Przepisy te mają zatem zastosowanie do ELEWARR Sp. z o.o.

W kontroli ustalono, że określenie zasad i wysokości wynagrodzeń członków Zarządu Spółki należało do wyłącznej kompetencji Zgromadzenia Wspólników. Miesięczne wynagrodzenie zasadnicze członków Zarządu Spółki zostało ustalone w umowach o pracę zawartych przez pełnomocnika Zgromadzenia Wspólników Spółki - w przypadku Prezesa Zarządu w wysokości 6-krotnego przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ostatni miesiąc minionego kwartału poprzedzającego wypłatę, ogłoszonego w Monitorze Polskim przez Prezesa GUS, a w przypadku Wiceprezesów 5,5-krotnego. Kwartalna premia uznaniowa została ustalona w wysokości do 50% kwartalnego wynagrodzenia zasadniczego i przyznawana była na podstawie uchwały Rady Nadzorczej. Do kompetencji Rady Nadzorczej należało m.in. ustalanie zadań premiovych i przyznawanie premii uznaniowej dla członków Zarządu Spółki. Zarząd Spółki przyznał w 1999 r. Głównemu Księgowemu miesięczne wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 5-krotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ostatni miesiąc minionego kwartału poprzedzającego wypłatę, ogłoszonego w Monitorze Polskim przez Prezesa GUS oraz premię uznaniową zgodnie z regulaminem wynagradzania pracowników Spółki.

⁶ Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.

Wynagrodzenia członków Zarządu Spółki oraz Głównego Księgowego w latach 2008-2009 i w I połowie 2010 r. były zgodne z powyższymi ustaleniami.

Zwrócenia uwagi wymaga natomiast fakt, że miesięczne wynagrodzenia członków Zarządu Spółki w latach 2008-2009 i w I połowie 2010 r. oraz Głównego Księgowego w 2008 r., przekraczały maksymalną wysokość miesięcznego wynagrodzenia określonego w art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*. Różnica pomiędzy wynagrodzeniami wypłaconymi a wynagrodzeniami jakie mogły być wypłacone zgodnie z przepisami ww. ustawy, wyniosła łącznie 608.549,34 zł.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, iż zgodnie z art. 13 ww. ustawy, postanowienia umów o pracę członków Zarządu oraz Głównego Księgowego Spółki, ustalające wynagrodzenie miesięczne w wysokości wyższej niż dopuszczona ustawą, są nieważne z mocy prawa w odniesieniu do tej części, która przewyższa kwotę maksymalną określoną w ustawie.

7. Zwrócenia uwagi wymagają ponoszone przez Spółkę wysokie - zdaniem NIK - koszty usług prawnych.

W okresie objętym kontrolą usługi te były świadczone przez trzy kancelarie, a łączny koszt usług prawnych wyniósł 751,7 tys. zł.

8. Najwyższa Izba Kontroli zwraca ponadto uwagę na fakt, że w okresie objętym kontrolą obowiązywała w Spółce nieaktualna *Instrukcja obiegu dokumentów księgowych* wprowadzona zarządzeniem Zarządu Spółki Nr 1/97 z dnia 3 marca 1997 r. Do czasu zakończenia kontroli ww. *Instrukcja* nie została dostosowana do postanowień regulaminu organizacyjnego Spółki, wprowadzonego uchwałą Nr 2 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 25 kwietnia 2008 r., a także była niezgodna z uchwałą Zarządu Nr 65 z dnia 8 września 2008 r. *w sprawie ustalenia zasad rachunkowości w zakresie zaliczania przedmiotów i praw do środków trwałych oraz wartości materialnych i prawnych*. *Instrukcja* zawierała też niezgodne ze stanem faktycznym uregulowania dotyczące rodzajów druków ścisłego zarachowania występujących w Spółce i odpowiedzialności za ich prawidłowe gospodarowanie. Poza tym odwoływała się do uchylonego z dniem 1 lipca 1998 r. Zarządzenia Prezesa NBP z dnia 11 grudnia 1992 r. *w sprawie form i trybu przeprowadzania rozliczeń pieniężnych za pośrednictwem banków*⁷.

9. Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do terminowości regulowania przez Spółkę zobowiązań, sprawności egzekwowania należności oraz terminowości i rzetelności sporządzania i przekazywania odpowiednim organom sprawozdań finansowych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Dokonanie analizy możliwości zapobieżenia dalszej dekapitalizacji majątku Spółki.
2. Kontynuowanie działań w celu pełniejszego wykorzystania pojemności magazynowej.

⁷ M.P. Nr 39, poz. 293 ze zm.

3. Zwrot, wraz z odsetkami ustawowymi, wynagrodzeń nienależnie pobranych przez członków Zarządu Spółki oraz Głównego Księgowego Spółki i ustalenie z organami Spółki wynagrodzeń dla członków Zarządu w kwotach nieprzekraczających maksymalnej wysokości wynagrodzenia miesięcznego, określonego w art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.
4. Przeprowadzenie analizy kosztów usług prawnych.
5. Dokonanie aktualizacji *Instrukcji obiegu dokumentów księgowych*.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Zarządu Spółki o przekazanie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach na rzecz realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego Zarządowi Spółki przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji Najwyższej Izby Kontroli.